

Masaüstü Yayıncılık ve Kütüphane Uygulamaları

Marvin I. Garber

Kütüphaneciler basılı sözcüklerin korucuları olmakla birlikte yaratıcı yanlara da sahiptirler ve son zamanlarda çok çeşitli basılı materyalin verimli üreticisidirler. Yarattıkları ürünler, basit belirteçlerden, bibliyografyalara, haritalara, broşürlere, haber küpürlerine, rehberlere vb. doğru sıralanmaktadır. Kütüphaneler/kütüphaneciler uzun zamandan beri maliyet, zaman ve emeğe karşı niteliği düşürmeme çabasıdadır. Bir yandan ucuz, hızlı, kolay elyazısı belirteçler, diğer yandan profesyonel grafik tasarımcıları ve dizgiciler için çok pahalı ve zaman alıcı dökümanlar vardı. Zamanla, kütüphaneciler daktilonun, kesme yapıştırma işlemleriyle uğraşmanın getirdiği zaman sınırlaması ile başa çıkmayı öğrendiler. Bu kesinlikle kolay değildi.

Birkaç yıl önce kütüphaneciler, kelime işlem programları ile birlikte mikrobilgisayarlarla karşılaştılar. Kütüphaneciler, zamanla, metni düzeltmek için, yeniden yazarak maliyetin artmasına neden olunmamasını ve metnin, bir kez girildikten sonra yeniden yazılmaması gerektiğini öğrendiler. Sorunlardan bazıları yaratıcılığı ortadan kaldırıyordu. Fakat iki önemli konu bunlardan farklıdır: Grafiklerin entegrasyonu, metinde bunların düzenli bir şekilde yayılması ve basım işlerinin niteliğidir. Nokta matrix yazıcılar geliştirilmişti, ancak inch başına 150 noktanın basılabilmesi ile bulunan bu çözüm, yeterince okunaklı görünmüyordu. Metin, döner nitelikte harflerin kullanılmasıyla basılmalıydı. Ancak, bu tür yazıcılar grafikler için uygun değildi. Aynı zamanda bunlar son derece yavaş ve gürültülüydü.

Bu sorunların çözümü olan yeni teknoloji, Masaüstü Yayıncılık MÜY (Desktop Publishing - DPT) olarak adlandırılmaktadır. Son yıllarda bu yeni teknolojinin keşfedilmesiyle kütüphaneciler daha fazla üretim yapma olanağı buldular. Yardıma ihtiyaç duymadan bu teknoloji ile dökümanları son biçimde verebileceklerini ve veri çoğaltabileceklerini gördüler. Yeteri derecede güçlü donanımı masa üstüne monte etmekle ve 8.000 \$'ın altında bir maliyetle kütüphane çalışanları, işlem yaratmayı, metnin ve grafiklerin biçimini, ölçülerini, durumunu ve her çeşit sayfa elemanlarını denetim altına almak için güç ve zaman buldular. "Aldığın-gördüğündür" (What - You - See - Is - What - You - Get - WYSIWYG) ile kütüphane personeli, değişikliklerden hemen haberdar olabilmekte, yenilikleri de istedikleri şekilde sunabilmektedirler.

Metnin ve grafiklerin entegrasyonu, kolay öğrenilebilir sayfa dizgisi ve grafiklere

yönelik uyumlu, güçlü kişisel bilgisayarlar ile başarılmıştır. Baskıda kalitenin aranması, tipik nokta matrix yazıcılardan iki kez daha üstün olan, metin ve grafiklerin sessiz ve yüksek hızda elde edilmesine yardımcı olacak, lazer yazıcıların ortaya atılmasını sağladı. Bu yazıcılar, bir fotokopi makinasına benzeyen ve dakikada 8 sayfa verebilen, inch başına da 300 noktalama yapapilen bir teknolojiyi kullanmaktadır. Bu, inch başına 1200 ile 2500 noktalama yapan ticari dizgi donanımından bir derece daha farklıdır. Örnek durum, 1984'te kullanılmaya başlanan Apple Macintosh mikrobilgisayarları, Aldus Pagemaker yazılımı ve Apple Laserwriter yazıcısının birleşmesi ile oluşmuştur. O zamandan beri, Apple, bilgisayarların çeşitli yeni modellerini ve çok büyük kapasitede geliştirilmiş lazer yazıcılarını ortaya çıkarmıştır. Bunların birlikte Apple'nin fiyatı çok yüksektir, ancak Apple, okullar ve kütüphaneler için özel indirimler yapmaktadır.

Pagemaker'la rekabet halinde olan büyük safya dizgi programları, Letraset ve QuarkXPress (Quark)'i içermektedir. Apple, tarayıcılara grafikleri ve fotoğrafları digital forma çevirebilen baskıları da yapabilen aletleri eklemiştir. Bunlar daha sonra diskte depolanabilir, Image Studio (Letraset) gibi programlarla bunların ölçülerinin bir parçası ya da bütün, kontrastı, parlaklığı vb. değiştirilebilmekte ve bu programlar, doküman dizgilerine de içerebilmektedir. Ekran düzelticiler bir kameradan gelen video sinyallerine benzer bilgileri silip, manuel düzeltme imkanı vermektedir. Tarayıcılar herhangi bir kelime işlemin bir ürün gibi, aynen kullanılabilen ve basılı metni digital forma çevirebilen OCR programları ile çalışabilmektedir. Böylelikle birçok durumda klavye çalışmaları ortadan kaldırılmış olur. MacPaint ve McDraw (Claris) ve Aldus Freehand ve Illustrator 88 (Adobe) tarafından düzenlenen grafik programları yeni bir model yaratmayı ve bir başkasınınkini değiştirmeyi kolaylıkla yapabilmektedir. 8 inç ekranlar ile ortaya çıkan Macintosh modelleri tam sayfa ekran için kullanışlıdır. Bu, bir kedere dokümanın bütün sayfasını görebilmeyi sağlar.

Tipik lazer yazıcılarının yeni çözümü olan ve her inçte 300 nokta basan mürekkep püskürtme teknolojisini kullanan yazıcılar daha uygundur ve lazerden çok daha ucuzdur. Bununla beraber Apple ve diğerleri tarafından satılan düşük çözümlü lazer yazıcıları da vardır. Her iki çeşidin de, hem metin, hem grafiklerin biçimini, ölçülerini, durumlarını tam olarak denetim altına almayı bağlamada, lazer yazıcılardan daha kullanışlı olmakla birlikte, "not yerleştirme" de eksiklikleri vardır. "Not"la karşılaşan bir yazıcı, sayfanın dizgisini ve grafik programlarını yapabilecek avantaja sahip olma gereksinimi duyacaktır.

Kütüphaneler, değişmez satın alma politikaları yüzünden, IBM uyumlu donanım dünyasında seçime karar verme aşamasında kilitlenip kalmaktadır.

MS-DOS kullanıcıları için uygun donanım-yazılım çeşitleri bulunmaktadır. İyi kabul edilen sayfa dizgi programları Pagemaker'in virsiyonu olan MS-DOS ve Ventura Publisher (Xerox)'u içerir. Bununla birlikte böyle bir sistemin satın alınması ve kurulması daha karmaşık olabilir. Macintosh, bir masa ve bir grafik işlem sistemi ile birlikte ortaya çıkarken, IBM ve uyumluları bunları ayrı birer sistem olarak kurmuştur. Örneğin Microsoft's Windows ya da Digital Research's GEM gibi.

Mevcut sistemler masraflı, yüksek çözümlü grafik kartlarına ve monitöre gerek duyabilir. Bir çok kütüphane, renkli doküman istemektedirler. Ancak yüksek çözümlü renkli monitörler düşük çözümlülere oranla pahalıdır. Yine, bir hard dist sürücü daha fazla hafızaya sahip olmak ihtiyacı doğabilir ve daha hızlı bir mikroişlemci arzu edilebilir.

Metinle karşılaştırıldığında, grafikler için daha fazla hafızaya, disk alanına ve işlem gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bir megabyte gücündeki sürücü eskiden memnun ediciydi, ancak bir çok kullanıcı şimdi en azından 40 megabyte gücünü istemektedir. Bir megabyttan daha az hafızaya sahip olanlar fazla ilgi görmemektedir. Bununla beraber disket sürücülerin fiyatları gittikçe düşmektedir ve son zamanlarda hafıza çiplerinin (uluslararası pazarlama koşulları ve artan talepten dolayı) fiyatları yüksetkir ve zor bulunmaktadır. Bu güçlük, fabrikaların kapasitelerinin artırılmasıyla giderilebilir ve hafıza çiplerinin fiyatı uzun vadede aşağıya çekilebilir.

Bir çok kütüphanede bulunan mikrobilgisayarların diğer bir çeşidi Apple II serisidir. Bu makineler masasüstü yayıncılık için bir çok yerde uzun yıllar kullanılmıştır. Her yerde kolaylıkla bulunabilen Print Shop ve Newsroom gibi programlar uzun süre metin ve grafiklerin entegrasyonunda kullanılmıştır. Springboard Publisher (Springboard Software), Publush It (Timeworks) ya da GEOS (Berkeley) gibi daha yeni programlar sayfa dizgisi, kelime ve grafik yaratma yeteneği ile Macintosh'a benzer bir grafik üretmektedir.

Ek olarak, bu programlardan bazıları, son zamanlarda bir lazer yazıcıda basılmak üzere ek yetenek gerektirmektedir.

Masaüstü Yayıncılık teknolojisinin temellendirildiği mikrobilgisayarlar hızla geliştirilmektedir. Her yıl, önemli gelişmeler görülmekte, bir sonraki yılın modeli daima merak konusu olmaktadır.

Bugün bazı şeyleri başarabilmek için kaçırdığımız fırsatları yarının koşulları ile telafi edemeyebiliriz. Ekonomik olarak, yüksek kalitede kendi dökümanlarını üreten kütüphaneler için olanaklar vardır.

*The ALA Yearbook of Library and Information Services 89 "A review of library events 1988" vol. 14 (1989) Illinois 1989, s. 199-200.'den çeviren: Fa-
toş Arslantekin*